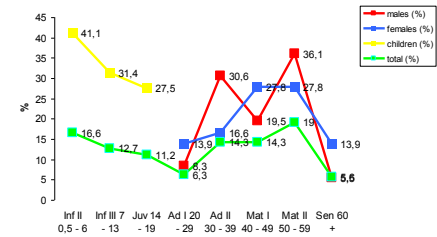
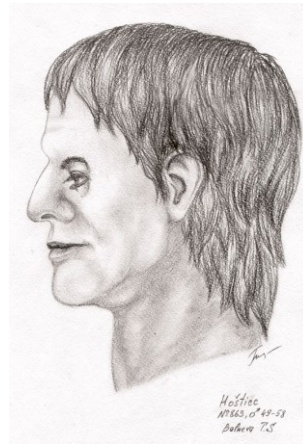
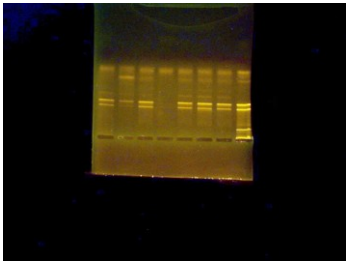

Co je antropologie?

- Eva Drozdová

- Laboratoř biologické a molekulární antropologie
- Ústav experimentální biologie, Přírodovědecká fakulta Masarykova univerzita Brno

Antropologie se zabývá studiem člověka. Jako vědecká disciplína se soustředí na všechny oblasti, které se lidí dotýkají.

Můžeme ji rozdělit na dvě velké oblasti:

Oblast kulturní antropologie, která se dotýká: sociálního chování, jazyka, zvyků, vlády, vztahů ve společnosti, historie, prehistorie, umění, chorob, léčení, náboženství, ekonomie, technologie, oblékání a mnoha dalších oblastí.

Biologická stránka člověka jako je stavba lidského těla, pigmentace, krevní skupiny a další biochemické znaky, naši minulost, hledá naše předky a evoluční procesy jejichž prostřednictvím vznikla Homo sapiens sapiens, a dále na procesy, které podmiňují náš fyzický vývoj..

Rozdělení antropologie v anglosaském světě na 4 široké disciplíny: fyzickou antropologii, kulturní antropologii, archeologickou antropologii a lingvistiku.

Abychom mohli dobře poznat člověka, je třeba studovat jeho biologické vlastnosti a kulturní zvyky dohromady. Je to tzv. biokulturní přístup.

Biokulturní přístup studia člověka činí z antropologie jedinečnou disciplínu. Jako sociální věda studuje kulturní antropologie širokou oblast naučeného chování, které lidé vytvořili jako základní strategii pro přežití. Jako biologická věda studuje biologická antropologie biologické stránky člověka.

My se budeme zde zabývat výlučně fyzickou antropologií

Pojem antropologie

Protože antropologie je název mnohoznačný a využívá se v mnoha disciplínách v různých významech, je nutné pojem antropologie rozvíjet přívlasky, které charakterizují o co se jedná. Jako příklad můžeme uvést právě název biologická antropologie. V německy mluvícím světě se také používá název přírodovědná antropologie (Naturwissenschaftliche Anthropologie).

V anglosaském světě je biologická antropologie označována jako fyzická antropologie (Physical Anthropology). U nás se používají oba termíny. Názvem fyzická antropologie vyjadřujeme, že se jedná o člověka a jeho tělo, tedy o přírodovědnou disciplínu a ne o kulturu člověka. Někdy se také používá název antropobiologie nebo biologie člověka.

Definice antropologie

Martin ve svém prvním vydání Učebnice antropologie (1914) definuje antropologii jako vědu, která se zabývá historií a vývojem hominidů. To je jedna z nejstarších definic antropologie.

Existuje bezpočet moderních definic.

V současnosti asi nejpoužívanější definici vyslovil Reiner Knussmann:

Předmětem studia biologické antropologie je popis a analýza variability uvnitř skupiny hominidů a zároveň porovnávání člověka se zvířaty přičemž se tyto úkoly vztahují na nepatologické znaky, postihnutelné přírodovědnými prostředky.

Odvětví antropologie

- Morfologie, v minulosti zejména kranologie, to znamená studium morfologie lidské lebky.
- Popisem variability člověka celkově se zabývá metrická antropologie – tzv. antropometrie.
- Speciálním antropologickým oborem je dermatoglyfika, zabývající se studiem papilárních rýh na kůži člověka (a primátů).
- Studium dědičnosti určitých variabilních znaků se zabývá studium dvojčat a různé studie rodin.
- Studium fyziologických znaků. Mezi fyziologické znaky, které studuje antropologie patří krevní polymorfismy, někdy se tato oblast nazývá hemogenetika nebo serogenetika.
- Forenzní antropologie (soudní antropologie), která tvoří jednu z nejpropracovanějších oblastí aplikované antropologie.
- Průmyslová antropologie (ergonomie). Další oblast aplikované antropologie. Jejím úkolem je přizpůsobení průmyslově vyráběných věcí proporcím lidského těla (nábytek, auta, šaty, boty apod.)

- Etnická antropologie je jedním z nejstarších odvětví antropologie. Jednak popisuje geografické rozložení znaků a hledá příčiny jejich výskytu. Jsou zde zahrnuty i psychologické znaky, ale oblast etnické psychologie ještě není široce rozvinuta. Etnická antropologie se především zabývá příčinami geografické distribuce a odlišností v některých znacích.
- Klasickým antropologickým odvětvím je konstituční antropologie, která se zabývá variabilitou populací. Také se zabývá změnou jedince v čase (auxologie) to znamená růstem a zráním (stárnutím organismu). V antropologické praxi se vývojové studie zaměřují na období od narození do stáří. Studium plodů většinou záležitostí medicínských věd.
- Populační biologie pracuje se selekčními mechanismy (inkompatibilita RH faktoru, příčiny kojenecké úmrtnosti, odolnost vůči různým chorobám v důsledku krevních polymorfismů. Populační biologie se zabývá tedy biologickými procesy uvnitř populací, které se týkají změny struktury obyvatelstva.
- Paleoantropologie - studium původu člověka, to znamená jedná se o otázky spojené s objevením se předků člověka, jejich vývoj a vývojové návaznosti jednotlivých druhů na sebe v čase.

- Historická antropologie. Studuje mladší kosterní nálezy (většinou po období paleolitu je to paleoantropologie a od mezolitu a neolitu historická antropologie). Historická antropologie zkoumá nejen konstituci a původ lidí, ale také etnogenezi studovaných národů.
- Paleodemografie - demografická rekonstrukce vymřelých populací,
- Paleopatologie - studium zdravotního stavu těchto lidí.
- Primatologie - studuje paralely s našimi nejbližšími žijícími příbuznými primáty. Tyto srovnávací studie nám také pomáhají porozumět biologii primátů.
- Etologie člověka souvisí se srovnávacími studii člověka a primátů. Neporovnává jen lidské chování s primáty, ale také studuje vzorce chování uvnitř lidského druhu. Jejím cílem je vymezit člověka jako jeden z druhů primátů.

Nejčastější dělení fyzické antropologie

1. Primatologie
2. Paleoantropologie a historická antropologie
3. Antropologie živého člověka

Význam antropologie

Soudní antropologie

Ergonomie

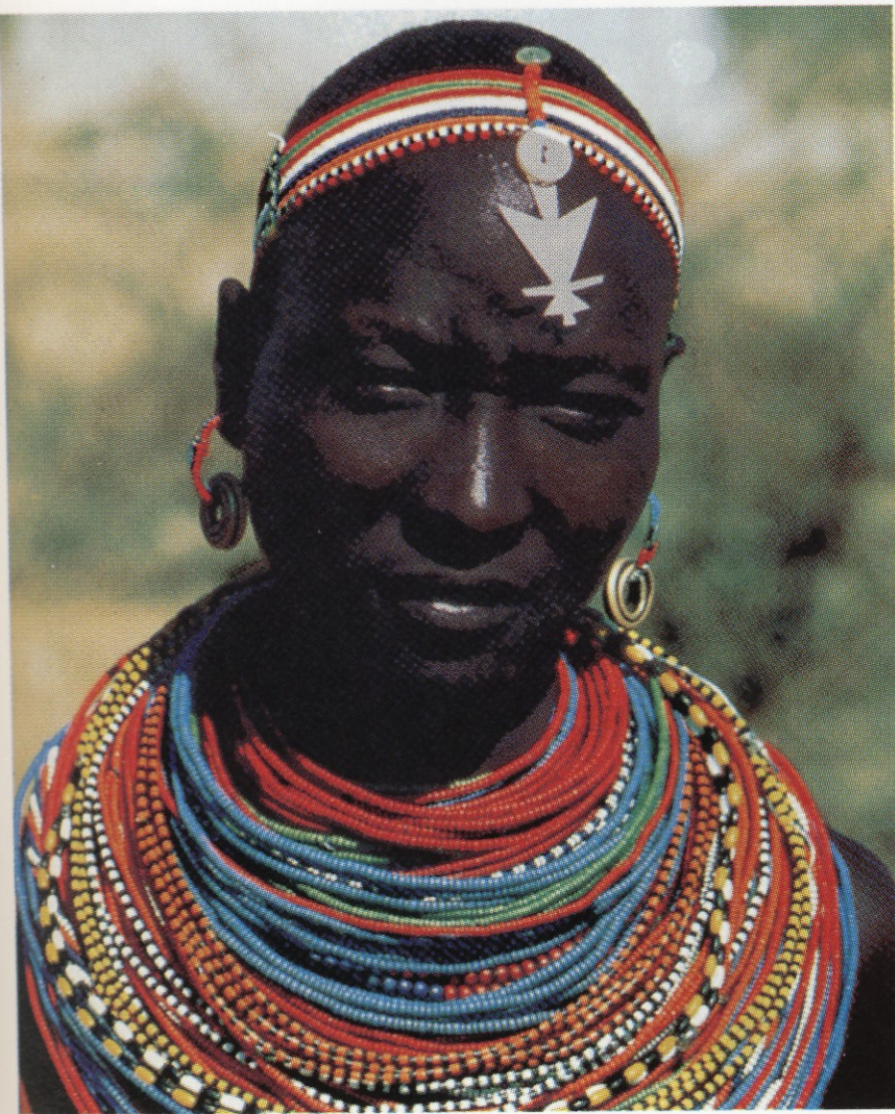
Spolupráce s medicínskými obory

Poznání vývoje člověka

Problémy antropologie

- Problém ideologie

Největším problémem antropologie je problém rasy. V současné době se pojem rasa nepoužívá. Protože žádná rasa neexistuje. Tento postoj je oficiálně přijímán mezinárodní antropologickou společností. A by zakotven v prohlášení v roce 1968. Odlišnosti, které se projevují mezi jednotlivými etniky jsou produktem přizpůsobení se okolnímu prostředí.

Before the sixteenth century, almost all the very dark-skinned populations of the world lived in the tropics, as does this Samburu woman from Kenya.

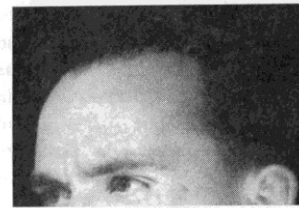
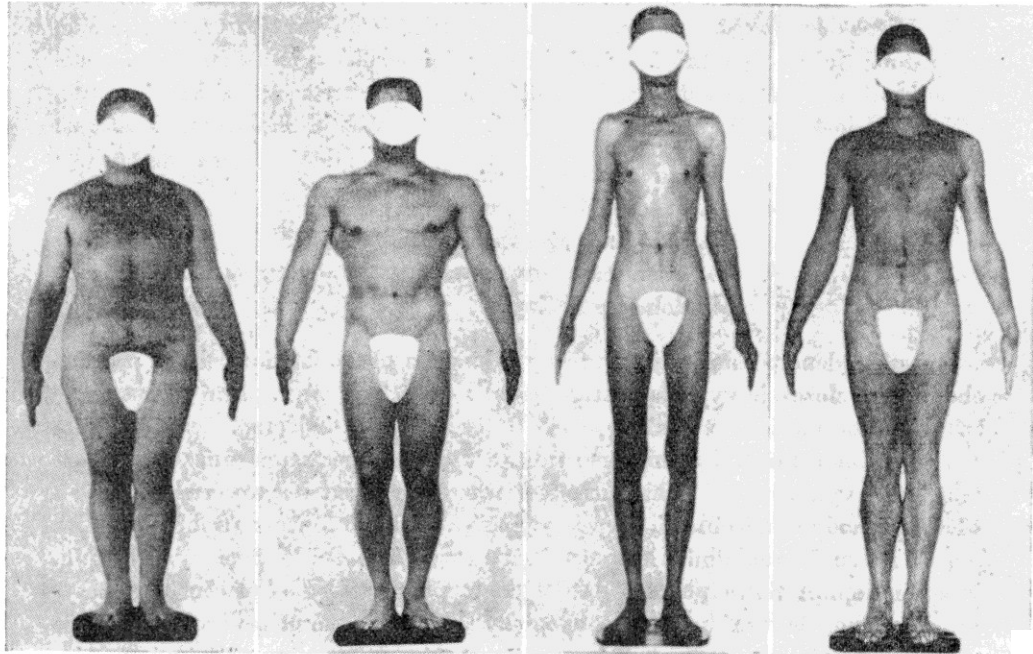
The northward trend toward lighter skin color continues around the Mediterranean into Europe. Very light skin color, illustrated in this photo, maximizes absorption of ultraviolet radiation by those few parts of the body exposed to direct sunlight during northern winters. This helps prevent rickets.

Problémy antropologie

- Problém s nedotknutelností zkoumaného objektu (problém s probandy) .

Protože antropologie studuje člověka, identita studovaného objektu s sebou nesou riziko ideologické ovlivnitelnosti a možnosti zneužití osobních údajů. Protože antropolog se při výzkumu musí respektovat vůli probanda. Proto je třeba pro výzkum využívat pouze dobrovolníků. Anonymitu je třeba zaručit probandům v každém případě.

V případě, že někteří z vybrané skupiny odmítnou podstoupit vyšetření, vystavuje antropolog svůj výzkum nebezpečí nereprezentativnosti vzorku, protože některé znaky mohly být odfiltrovány pryč nepřítomností jejich nositelů, kteří se odmítli podílet na výzkumu.

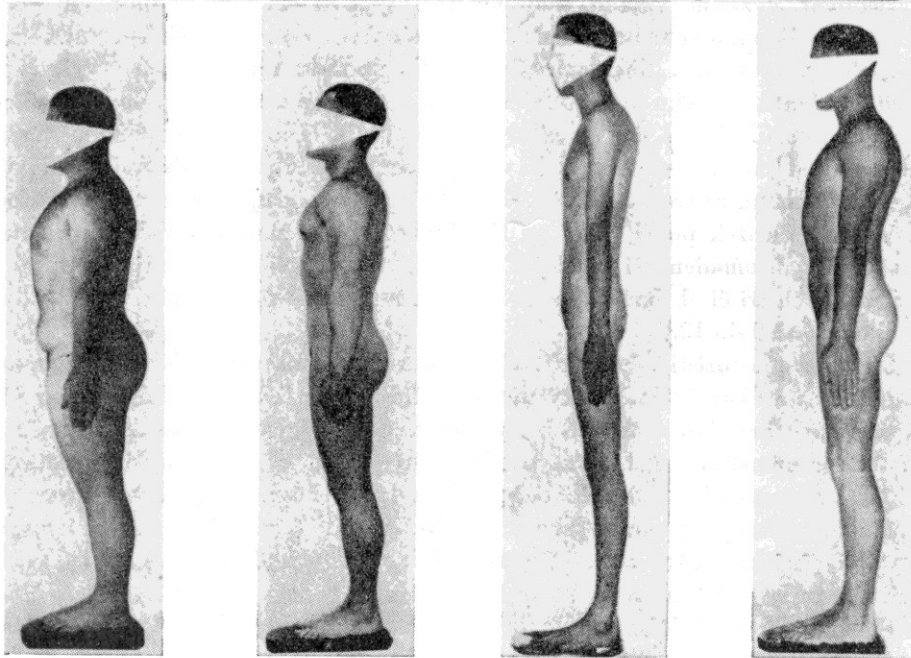

skráňový

čelní

Obr. 108. Typy lysin

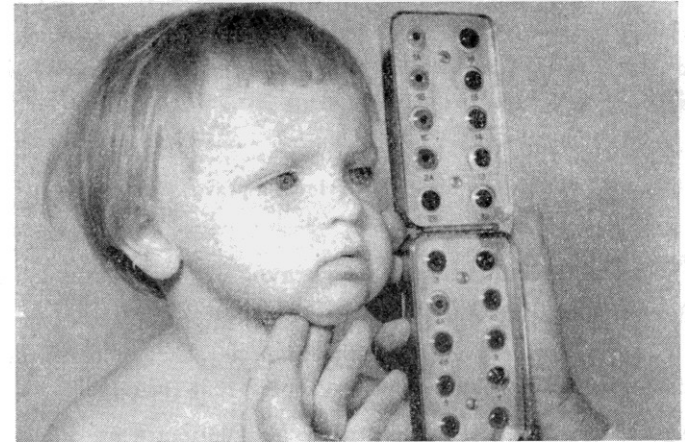
1

2

3

4

Obr. 281. Extrémní somatické typy: 1 endomorfní 7 1 1, 2 mesomorfní 1 7 1, 3 ektomorfní 1 1 7, 4 vyrovnaný 4 4 4 (Podle W. H. Sheldona)

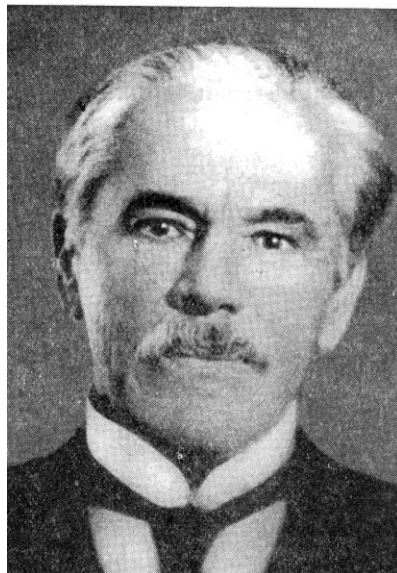

Obr. 109. Stanovení odstínu očí podle vzorníku R. Martina a B. Schultze (Foto M. Prokopec)

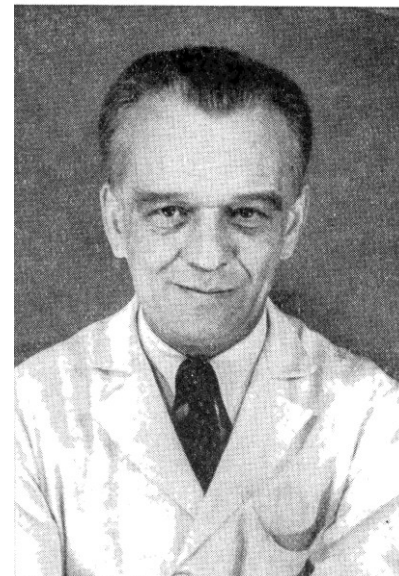
Velikáni české antropologie

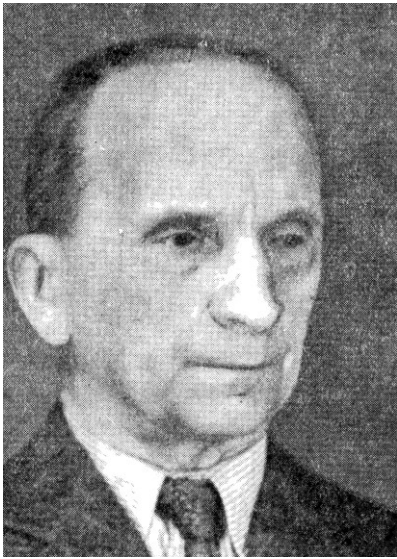
Jindřich Matiegka

Aleš Hrdlička

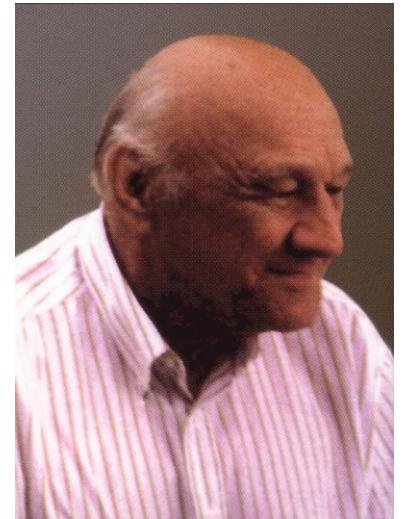
Jiří Malý

Vojtěch Suk

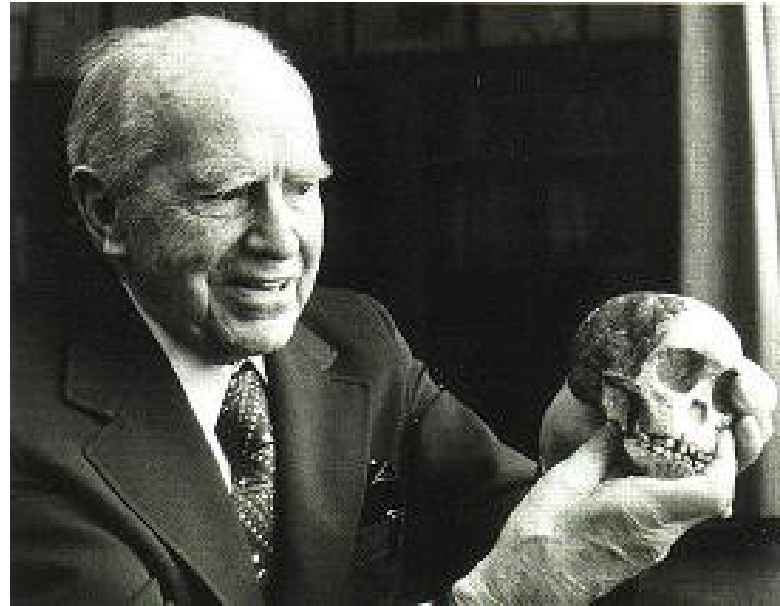
Jan Beneš

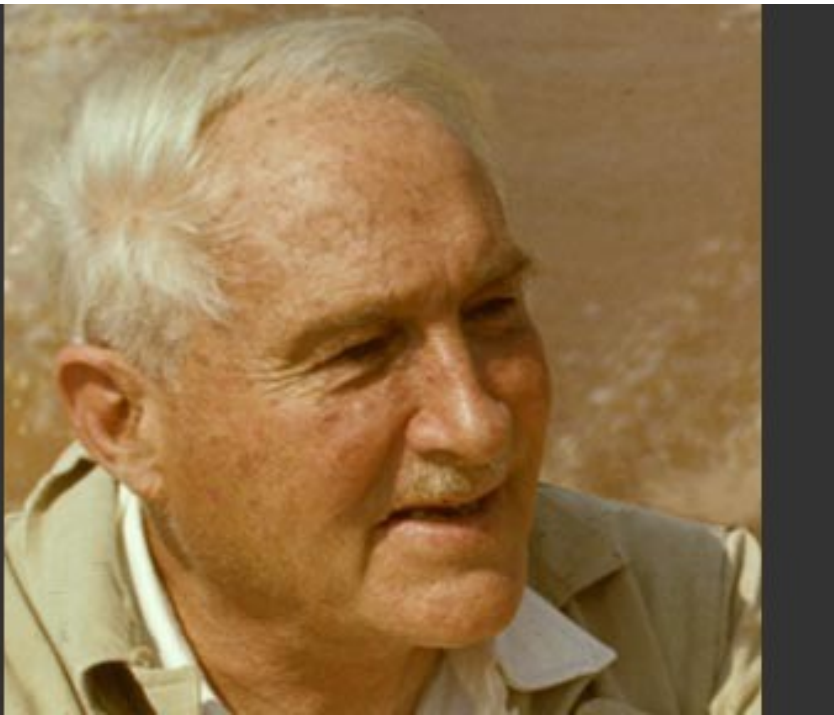
Jan Jelínek

Eugene Dubois

Raimond Dart

Louis Leakey

Mary Leakeyová